

การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร
งบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากระทรวงศึกษาธิการ
INTERNAL CONTROL AND INTERNAL AUDIT AFFECTING THE EFFICIENCY OF
EDUCATION INSTITUTION BUDGET MANAGEMENT UNDER THE JURISDICTION OF
THE EDUCATION OF THE EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE MINISTRY OF EDUCATION

วัฒนะ อินไช้^{*1}, มัตติมา กรงเต็น²

Wattana Ainkhai^{*1}, Mattima Krongten²

^{1,2}หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{1,2}Master of Accountancy, School of Accountancy, Sripatum University

*Corresponding author's e-mail: Wattana.a@sueksa.go.th^{*1} matthima.kr@spu.ac.th²

Received: February 1, 2024

Revised: February 19, 2024

Accepted: February 27, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2) เพื่อศึกษาการตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 220 ตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศ และการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการทั้งด้านการเบิกจ่าย ด้านการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ และด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนด ยกเว้นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมที่ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ทั้ง 3 ด้าน รวมถึงปัจจัยด้านการประเมินความเสี่ยงไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในด้านการเบิกจ่าย และด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 2) ปัจจัยด้านการตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในทุกด้าน ได้แก่ คือ ด้านการวางแผนงานตรวจสอบ

ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ และด้านการรายงานและการติดตามผลการตรวจสอบ ส่งผลเชิงบวก ต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การควบคุมภายใน; การตรวจสอบภายใน; การบริหารงบประมาณ

Abstract

This research aims were to: 1) study the internal control that affects the efficiency of budget management at educational institutions and educational district offices under the Ministry of Education; and 2) study the internal audit that influences the efficiency of budget management at educational institutions and educational district offices under the Ministry of Education. The research methodology used is survey research, with a sample size of 220 collected through questionnaires. Data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research showed that things related to internal control, such as control activities, information and communication, and monitoring and evaluation, had a positive effect on how well educational institutions and educational district offices under the Ministry of Education manage their budgets. This was seen how well they managed spending, stuck to their spending goals, and followed the rules. Factors such as the control environment, which included risk assessment factors, did not significantly affect budget management efficiency in all aspects, nor did they affect spending or compliance with regulations at the 0.05 and 0.01 levels. When it came to internal audit factors, planning, carrying out, reporting, and monitoring, all have a positive effect on how well educational institutions and educational district offices under the Ministry of Education manage their budgets, and this effect was statistically significant at the .01 level.

Keyword: internal control; internal auditing; budget management

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 มาตรา 49 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 2 มาตรา 10 และหมวด 8 มาตรา 60 (1) เน้นถึงความสำคัญของการให้สิทธิในการศึกษาที่เท่าเทียมและโอกาสเสมอกันแก่ทุกคนในสังคม โดยไม่มีการเก็บค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยได้กำหนดนโยบายให้มีการจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อการศึกษาที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ดังนั้น รัฐจึงจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อการศึกษาที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน การศึกษาภาคบังคับ ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรเงินงบประมาณเพื่อเป็นเงินอุดหนุนให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นการสร้างโอกาสในการศึกษาที่เท่าเทียมและคุณภาพสูงสุดสำหรับทุกคนและเป็นการสนับสนุนแนวคิดของการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มสมรรถนะเพื่อสร้างโอกาสในชีวิตของประชาชนทั้งหมด

ในสังคมไทย (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยเงินงบประมาณ งบเงินอุดหนุน ประเภทเงินอุดหนุนทั่วไป รายการที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาของนักเรียน ในการนี้การบริหารเงินงบประมาณประเภทเงินอุดหนุนทั่วไปจะต้องมีกระบวนการบริหารเงินงบประมาณดังกล่าว ให้เกิดควมมีประสิทธิภาพภายใต้ควมมีประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในฐานะที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่กำกับติดตาม ให้สถานศึกษามีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนสูงสุด นอกจากนี้พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนดเรื่องการตรวจสอบภายใน การควบคุมภายใน และการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยจะช่วยให้หน่วยงานของรัฐบรรลุถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การตรวจสอบภายในยังเป็นการให้บริการข้อมูลแก่ ฝ่ายบริหารและเป็นหลักประกันขององค์กร ในด้านการประเมินประสิทธิผล โดยการเสนอรายงานเกี่ยวกับกิจกรรมการเพิ่มมูลค่าขององค์กร รวมทั้งการเป็นผู้ให้คำปรึกษากับฝ่ายบริหารในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน และภายใต้การจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิผลและดูแลให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า (กรมบัญชีกลาง, 2561) ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า วราพร คำเดชศักดิ์ (2564) ได้ระบุว่า การควบคุมภายในมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานยุติธรรม ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการควบคุมภายในและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในหลายด้าน เช่น การควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานด้านคุณภาพงานและเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน การควบคุมภายในด้านการประเมินความเสี่ยงมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน นอกจากนี้ การบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพเกิดจากระบบการควบคุมภายในที่ดีและการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกันกับ พชร โคตรบุตดี (2565) ได้ระบุว่า การประเมินควบคุมองค์กรและการรายงานผล มีผลบวกต่อการตรวจสอบภายใน ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพของหน่วยงาน ซึ่งรวมถึงผลการศึกษาของ ภัทร ศิริรินทร์ (2564) ที่พบว่า การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารเงินงบประมาณของหน่วยงานได้ ด้วยการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงบประมาณและการดำเนินงานในหน่วยงานทุกประเภท

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เนื่องด้วยสถานศึกษาที่อยู่ในกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 29,251 แห่ง รวมถึงผู้เรียนที่อยู่ในสถานศึกษาที่จะได้รับประโยชน์จากการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพถึง 6,519,797 ราย (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) โดยแต่ละสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประสานงาน กำกับติดตาม และประเมินผลกระบวนการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของสถานศึกษา ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการการเงินและบัญชี กลุ่มบริหารการเงินและสินทรัพย์ กลุ่มนักวิชาการตรวจสอบภายใน หน่วยตรวจสอบภายใน

ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงานของสถานศึกษารวมไปถึงการประสานงานแล้วได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการบริหารงบประมาณจากสถานศึกษา เพื่อเป็นการประเมินประสิทธิภาพของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการกำหนดระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นผู้กำหนดให้สถานศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริหารทุกระดับในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาว่าการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในสังกัด เป็นไปตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และแนวทางที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดขึ้น นอกจากนั้นแล้วเป็นการกำหนดวิธีการปรับปรุงแก้ไข หรือหากกลยุทธ์เพื่อให้การจัดการระบบการควบคุมภายในและการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยจะส่งผลให้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. เพื่อศึกษาการตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมภายใน

การควบคุมภายใน (Internal control) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่บุคลากรในองค์กร โดยคณะกรรมการบริหาร ผู้บริหารทุกระดับ และพนักงานทุกคนมีบทบาทร่วมกันในการจัดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่าการปฏิบัติงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในของมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมของการควบคุม (Control environment) หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยในการเสริมสร้างควมมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมภายในมหาวิทยาลัย ได้แก่ มาตรฐานกระบวนการหรือโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นหลักในการควบคุมภายในของมหาวิทยาลัย 2) การประเมินความเสี่ยง (Risk assessment) หมายถึง กระบวนการที่สำคัญที่ใช้ในการระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อบรรลุวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย และนำเอาวิธีการควบคุมเพื่อป้องกัน รวมทั้งลดความเสี่ยงมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ 3) กิจกรรมการควบคุม (Control activities) หมายถึง นโยบายและระเบียบ รวมถึงวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ฝ่ายบริหารกำหนดขึ้นมาเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติตาม เพื่อลดหรือควบคุมความเสี่ยงและได้รับการตอบสนอง รวมถึงการสอบทานงาน การดูแลป้องกันทรัพย์สิน และการแบ่งแยกหน้าที่ ฯลฯ 4) สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communication) หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลและจัดให้อยู่ในรูปแบบที่มีความหมายและมีประโยชน์ในการใช้งาน 5) การติดตามและประเมินผล (Monitoring) หมายถึง กระบวนการประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานและประเมินประสิทธิผลของการควบคุมภายในจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้มีความเพียงพอและเหมาะสมต่อสถานการณ์ (น้ำผึ้ง เรืองสุวรรณ, 2562)

แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายใน หมายถึง กิจกรรมการให้ความเชื่อมั่นและการให้คำปรึกษาต้องเป็นอย่างเที่ยงธรรม และเป็นอิสระ เพื่อเพิ่มคุณค่าและส่งเสริมการปฏิบัติงานของส่วนราชการให้ดียิ่งขึ้น การตรวจสอบภายในถือเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ส่วนราชการสามารถประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การประเมินและปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลเป็นส่วนสำคัญในการทำให้เกิดประสิทธิผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งกระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนของหน่วยงานในการปฏิบัติงานตรวจสอบ เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถมั่นใจได้ว่าปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างมีคุณภาพ เน้นความถูกต้อง และเป็นไปตามมาตรฐานประกอบด้วย 1) การวางแผนตรวจสอบ 2) การปฏิบัติงานตรวจสอบ และ 3) การจัดทำรายงานและติดตามผล (กรมบัญชีกลาง, 2561)

การดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติสาระสำคัญ ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ด้านการศึกษาโดยมาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และบัญญัติเกี่ยวกับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาหรือให้ประชาชนได้รับการศึกษา รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตนในส่วนของบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาในลักษณะเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมาตรา 10 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ว่าการจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ประกอบกับ มาตรา 14 บัญญัติว่า บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณี โดยรัฐจัดสรรงบประมาณตามแผนงานยุทธศาสตร์สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน กิจกรรมการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน งบเงินอุดหนุนจำนวน 5 รายการ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาที่ได้รับเงินอุดหนุนจะต้องดำเนินการเบิกจ่ายภายในระยะเวลาที่กำหนดและใช้จ่ายเงินตามวัตถุประสงค์ของเงินอุดหนุนแต่ละรายการให้ครบถ้วน นอกจากนี้ในการดำเนินการจะต้องปฏิบัติตามได้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่ทางราชการกำหนดอย่างเคร่งครัด (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

สมมติฐานของการวิจัย

ข้อที่ 1 การควบคุมภายในส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ด้านการเบิกจ่ายของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อที่ 2 การตรวจสอบภายในส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ด้านการเบิกจ่ายของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อที่ 3 การควบคุมภายในส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ด้านการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

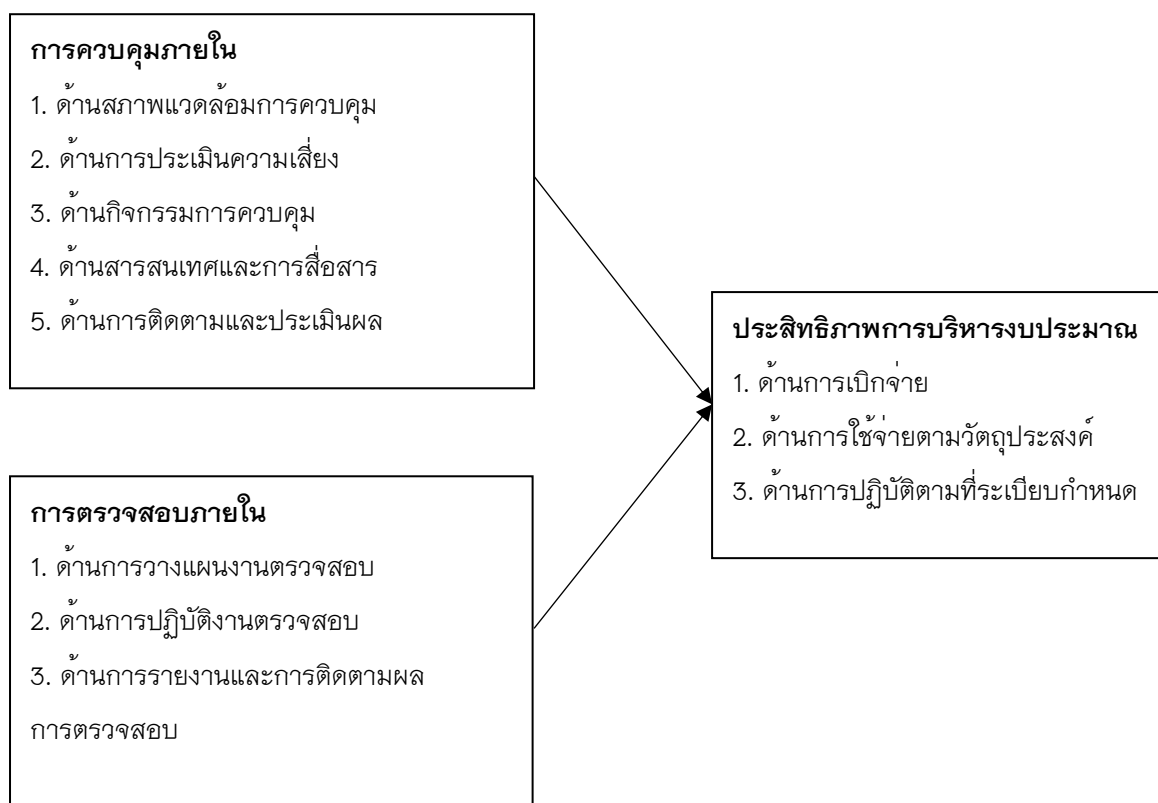
ข้อที่ 4 การตรวจสอบภายในส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ด้านการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อที่ 5 การควบคุมภายในส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนดของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อที่ 6 การตรวจสอบภายในส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนดของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักวิชาการการเงินและบัญชี และนักวิชาการตรวจสอบภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 245 แห่ง แห่งละ 2 คน รวมจำนวน 490 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักวิชาการการเงินและบัญชี และนักวิชาการตรวจสอบภายใน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 220 คน โดยคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane โดยมีการกำหนดให้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และกำหนดให้ระดับความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ 5% หรือ .05 (Yamane, 1973)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อศึกษาถึงการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-ended question) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended question) ประกอบด้วยเนื้อหา 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ส่วนราชการที่สังกัด หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และประสบการณ์ในสายงานการเงินและบัญชี หรือสายงานตรวจสอบภายใน โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบตัวเลือกเพียงคำตอบเดียว ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมภายในเป็นมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน เป็นมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณเป็นมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยตอนที่ 2 – 4 มีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อคำถามตามระดับ ดังนี้ เห็นด้วยมากที่สุด ค่าระดับคะแนน 5 คะแนน เห็นด้วยมาก ค่าระดับคะแนน 4 คะแนน เห็นด้วยปานกลาง ค่าระดับคะแนน 3 คะแนน เห็นด้วยน้อย ค่าระดับคะแนน 2 คะแนน เห็นด้วยน้อยที่สุด ค่าระดับคะแนน 1 คะแนน ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นคำถามลักษณะปลายเปิด ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ไปทำการทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 ชุด ทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's Alpha) ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้วัดค่าความเที่ยงมากที่สุดวิธีหนึ่ง ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงแต่ละตัวแปรได้ค่าเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค มีค่ามากกว่า .700 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่ามากกว่า .300 ทั้งนี้ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค มีค่าเท่ากับ .774 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง .761 ถึง .777 ซึ่งถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ ผู้ศึกษาจึงไม่ได้นำการตัดข้อคำถามใด ๆ ออกจากการวัดตัวแปร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1) จัดทำหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามจากคณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม 2) ขออนุญาตแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด ได้แก่ นักวิชาการการเงินและบัญชี และนักวิชาการตรวจสอบภายใน ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดระยะเวลาในการขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถามกลับภายใน 15 วัน นับจากวันที่ส่งแบบสอบถาม 3) เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับได้ประเมินจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับ

กลับมา ว่ามีความสมบูรณ์และครบถ้วนตามที่กำหนดไว้หรือไม่ แล้วบันทึกข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามลงในโปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์ เพื่ออภิปรายผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในส่วนของการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยดำเนินการดังนี้ 1) การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ตารางค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น แบบสอบถามตอนที่ 1 ประกอบด้วยข้อมูลด้านลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ส่วนราชการที่สังกัด หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่ และประสบการณ์ในสายงานการเงินและบัญชี โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แบบสอบถามตอนที่ 2 ถึงตอนที่ 4 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมภายใน โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อวัดการกระจายของคะแนน และแปลผลตามระดับความสำคัญ 2) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential analysis) เป็นการทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อตัวแปรอิสระ คือ ประสิทธิภาพการบริหาร จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเบิกจ่าย ด้านการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ และด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนด โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ ความมีประสิทธิภาพงานตรวจสอบภายใน (R^2)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากนักวิชาการการเงินและบัญชี และนักวิชาการตรวจสอบภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.10 ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 31-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.50 มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นอัตราร้อยละ 75.5 โดยส่วนใหญ่สังกัดส่วนราชการอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 58.2 และ เป็นนักวิชาการการเงินและบัญชี ในกลุ่มบริหารการเงินและสินทรัพย์คิดเป็นร้อยละ 52.7 และ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในสายงานตั้งแต่ 6 - 10 ปี ร้อยละ 36.4

ตาราง 1 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1

ตัวแปรพยากรณ์	β	t-value	Sig.
ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	.118	1.625	.106
ด้านการประเมินความเสี่ยง	.118	1.473	.142
ด้านกิจกรรมการควบคุม	.200	2.565	.011*
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	.174	2.199	.029*
ด้านการติดตามและประเมินผล	.319	4.035	.000**

หมายเหตุ N = 220, R = .751, R^2 = .745, SEE = .362, F = 129.252, Sig. = .000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่าผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยด้านการควบคุมภายใน ได้แก่ ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านกิจกรรมการควบคุม และด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณด้านการเบิกจ่ายของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ยกเว้น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม และด้านการประเมินความเสี่ยง ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณด้านการเบิกจ่ายของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

ตาราง 2 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 2

ตัวแปรพยากรณ์	β	t-value	Sig.
ด้านการวางแผนงานตรวจสอบ	.322	4.913	.000 **
ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ	.310	4.422	.000 **
ด้านการรายงานและการติดตามผลการตรวจสอบ	.299	4.187	.000 **

หมายเหตุ N = 220, R = .781, R² = .778, SEE = .338, F = 256.276, Sig. = .000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยด้านการตรวจสอบภายใน ทุกด้านได้แก่ ด้านการวางแผนงานตรวจสอบ ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ และ ด้านการรายงานและการติดตามผลการตรวจสอบ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ด้านการเบิกจ่ายของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 3 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 3

ตัวแปรพยากรณ์	β	t-value	Sig.
ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	-.024	-.315	.753
ด้านการประเมินความเสี่ยง	.193	2.293	.023*
ด้านกิจกรรมการควบคุม	.262	3.203	.002**
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	.180	2.171	.031*
ด้านการติดตามและประเมินผล	.293	3.523	.001**

หมายเหตุ N = 220, R = .725, R² = .719, SEE = .365, F = 112.859, Sig. = .000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยด้านการควบคุมภายใน ได้แก่ ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณด้านการเบิกจ่ายของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ยกเว้น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร

งบประมาณด้านการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

ตาราง 4 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 4

ตัวแปรพยากรณ์	β	t-value	Sig.
ด้านการวางแผนงานตรวจสอบ	.202	2.986	.003 **
ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ	.316	4.353	.000 **
ด้านการรายงานและการติดตามผลการตรวจสอบ	.400	5.430	.000 **

หมายเหตุ N = 220, R = .765, R² = .762, SEE = .336, F = 234.949, Sig. = .000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยด้านการตรวจสอบภายใน ทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานตรวจสอบ ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ และ ด้านการรายงานและการติดตามผลการตรวจสอบ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ด้านการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 5 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 5

ตัวแปรพยากรณ์	β	t-value	Sig.
ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม	.072	1.017	.310
ด้านการประเมินความเสี่ยง	.003	.038	.970
ด้านกิจกรรมการควบคุม	.256	3.369	.001 **
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	.232	3.009	.003 **
ด้านการติดตามและประเมินผล	.365	4.737	.000 **

หมายเหตุ N = 220, R = .764, R² = .758, SEE = .345, F = 138.514, Sig. = .000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 ปัจจัยด้านการควบคุมภายใน ได้แก่ ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านกิจกรรมการควบคุม และด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนดของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ยกเว้นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม และด้านการประเมินความเสี่ยง ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนดของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 6 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อทดสอบทดสอบสมมติฐานที่ 6

ตัวแปรพยากรณ์	β	t-value	Sig.
ด้านการวางแผนงานตรวจสอบ	.203	3.300	.001 **
ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ	.260	3.942	.000 **
ด้านการรายงานและการติดตามผลการตรวจสอบ	.477	7.111	.000 **

หมายเหตุ N = 220, R = .806, R² = 0.803, SEE = .311, F = 298.865, Sig. = .000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6 ปัจจัยด้านการตรวจสอบภายในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานตรวจสอบ ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ และ ด้านการรายงานและการติดตามผลการตรวจสอบ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนดของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

ผลการศึกษางานวิจัยเรื่อง การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สามารถนำมาอภิปรายผลตามสมมติฐานการศึกษาได้ ดังนี้

ปัจจัยด้านการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับการควบคุมภายใน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมิน ผลส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งด้านการเบิกจ่าย ด้านการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ และด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 และพบว่าปัจจัยด้านการประเมินความเสี่ยง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ด้านการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริดา เจริญผล (2562) ได้ศึกษา ผลกระทบของระบบการควบคุมภายใน ด้านบัญชีการเงินที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บัญชีในอุตสาหกรรมบริการเขตภาคกลาง พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อระบบควบคุมภายในด้านบัญชีการเงิน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ กิจกรรมการควบคุม รองลงมาการติดตามและประเมินผล รองลงมา การประเมินความเสี่ยง รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมของการควบคุม น้อยที่สุด คือ สารสนเทศและการสื่อสาร และความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บัญชี พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้านมากที่สุด คือ คุณภาพของงบการเงิน รองลงมา ความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน รองลงมา ความคุ้มค่า น้อยที่สุด คือ ความทันต่อเวลา เมื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสาร การติดตามและประเมินผล ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับการศึกษาของวันเพ็ญ แดงแสน (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การควบคุมภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร

งบประมาณของสถานศึกษาที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า 1. การควบคุมภายในของสถานศึกษาที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับจากน้อยไปหามาก ดังนี้ สภาพแวดล้อมของการควบคุม กิจกรรมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง การติดตามและประเมินผล และสารสนเทศและการสื่อสาร 2. การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับจากน้อยไปหามาก ได้ดังนี้ การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามและประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงานเพื่อการศึกษา การควบคุมภายในประกอบด้วยด้านสภาพแวดล้อม การควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการประเมินความเสี่ยง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาโดยทำนายร่วมกันได้ร้อยละ 55.20 นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับทฤษฎี จีระถาวรฤกษ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ประสิทธิภาพด้านการควบคุมภายใน ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านติดตามประเมินผล ส่งผลในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านการเงินและส่งผลในเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการศึกษาของ Omwono & Nduruchi (2017) ได้ศึกษาอิทธิพลของระบบการควบคุมภายในด้านการเงินที่มีผลต่อรายงานทางการเงินของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในภาคตะวันตก เมืองปอดคอต ประเทศเคนย่า พบว่า การตรวจสอบเป็นหนึ่งในระบบที่นิยมมากสำหรับโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตาม ระบบตรวจจับการรั่วไหลเพื่อตรวจจับการทุจริตในโรงเรียน มักจะเป็นระบบการควบคุมภายใน ดังนั้น Omwono & Nduruchi ได้ตั้งข้อสังเกตระบบการควบคุมภายในที่มีความเพียงพอในการบริหารจัดการโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ระบบการใช้ทรัพยากรด้านการเงินในโรงเรียนและด้านรายงานทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ ยกเว้นปัจจัยเกี่ยวกับการควบคุมภายใน ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ที่ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งด้านการเบิกจ่าย ด้านการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ และด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงปัจจัยด้านการประเมินความเสี่ยงไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งด้านการเบิกจ่าย และด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ แสงพงษ์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การควบคุมภายในที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า การควบคุมภายใน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมไม่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการควบคุมด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับการศึกษาของสุจิตา เจริญผล (2562) วันเพ็ญ แดงแสน (2560) ทฤษฎี จีระถาวรฤกษ์ (2562) และ Omwono & Nduruchi (2017) ทั้งนี้เป็นเพราะบริบทในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษานั้นเป็นหน่วยงานของทางราชการ ซึ่งดำเนินการต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ทางราชการกำหนดไว้แล้ว รวมถึง

ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษานั้น เป็นการคัดเลือกหรือมาแต่งตั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดทำให้ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา นอกจากนี้ปัจจัยด้านการประเมินความเสี่ยง ก็ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ด้านการเบิกจ่ายและด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนด เนื่องด้วยการดำเนินการด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หากมีการฝ่าฝืนหรือละเลยก็จะถูกลงโทษ และการเบิกจ่ายจะต้องเป็นไปตามแนวทางที่ทางราชการกำหนดเสมอ หากละเลยหรือเบิกจ่ายไม่ไปเป็นไปตามที่กำหนดก็จำเป็นต้องส่งคืนเป็นรายได้แผ่นดินต่อไป

ปัจจัยด้านการตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานตรวจสอบ ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ ด้านการรายงานและการติดตามผลการตรวจสอบ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการทั้งด้านการเบิกจ่าย ด้านการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ และด้านการปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรธิดา สิดำ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของกระบวนการตรวจสอบภายใน และการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการตรวจสอบภายในและการบริหารความเสี่ยง มีผลบวกต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สรุปได้ว่าการมีกระบวนการตรวจสอบภายในและการบริหารความเสี่ยง มีผลกระทบบวกต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ อุบลกาญจน์ อมรสิน (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงบประมาณขององค์การปกครองท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี และการพัฒนาการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารงบประมาณขององค์การปกครองท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้เป็นไปตามแผนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การบริหารงานงบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมุ่งเน้นการวางแผนและการจัดเตรียมให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน องค์การควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เพื่อให้การบริหารจัดการงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ เทคนิคการบริหารงานงบประมาณที่เสนอ รวมถึงการวางแผน การควบคุมการใช้งบประมาณการตรวจสอบภายในและประเมินผลการใช้งบประมาณ ช่วยให้องค์กรสามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพและขับเคลื่อนสู่วัตถุประสงค์ได้เร็วยิ่งขึ้น และมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Gebreyesus (2022) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการงบประมาณรายจ่ายภาครัฐในกรณีของกระทรวงการคลังของประเทศเอธิโอเปีย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการงบประมาณรายจ่าย ในการดำเนินการตามความรับผิดชอบในการบริหารงบประมาณการออกแบบการวิจัยใช้วิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามปลายปิดและการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมจากเจ้าหน้าที่กระทรวงการคลัง ผลวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกที่สำคัญระหว่างกฎหมายและข้อบังคับ การตรวจสอบภายในด้านงบประมาณ และระบบข้อมูล

การจัดการทางการเงินแบบบูรณาการกับการจัดการค่าใช้จ่ายด้านงบประมาณ โดยมีปัญหากับระดับเงินเดือนของกระทรวงการคลังที่ดึงดูดและรักษาผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติและมีประสบการณ์ กฎหมายและระเบียบงบประมาณของรัฐบาลมีผลอย่างมากต่อการบริหารงบประมาณของรัฐบาล กระทรวงการคลัง มีจุดอ่อนในการปรับปรุงและปรับปรุงกฎหมายและระเบียบงบประมาณ ในแง่ของการสมัคร IFMIS กระทรวงใช้ IFMIS ในการเตรียมและดำเนินการงบประมาณ อย่างไรก็ตาม ยังมีพื้นที่สำหรับการปรับปรุงความรู้และความเชี่ยวชาญของบุคลากรเพื่อนำไปปฏิบัติ การดำเนินงาน และการบำรุงรักษา IFMIS อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานตรวจสอบ ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบ และด้านการรายงานและการติดตามผลการตรวจสอบ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ควรจัดให้มีการตรวจสอบภายในอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุด นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีสภาพแวดล้อมการควบคุมภายในที่ดี มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อให้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ควรส่งเสริมให้สถานศึกษามีระบบการควบคุมภายในที่ดี เพื่อให้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างระบบการควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการสร้างบรรยากาศการทำงาน หรือการมอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่ ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ

1.3 หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการส่งเสริม สนับสนุนกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานงบประมาณ เช่น การจัดอบรม สัมมนา หรือการให้คำปรึกษา รวมถึงจัดให้มีการประเมินและติดตามผลการปฏิบัติงาน โดยหน่วยตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่อง และให้ได้ผลการตรวจสอบอย่างเป็นรูปธรรม

1.4 ผู้ตรวจสอบภายในควรมุ่งเน้นถึงผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้หน่วยรับตรวจเห็นความสำคัญของการตรวจสอบภายในและส่งผลให้สถานศึกษาอยากให้ความร่วมมือในการรับตรวจ และปฏิบัติตามข้อเสนอแนะต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณสำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษา ควรเพิ่มจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น เช่น สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลในวงกว้างที่มีความถูกต้อง ครบถ้วนที่ชัดเจนในภาพรวมของกระทรวงศึกษาธิการทั้งหมด

2.2 ควรศึกษาปัจจัยหรือตัวแปรด้านอื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เช่น การบริหารความเสี่ยง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ จิระธารฤกษ์. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กรมบัญชีกลาง. (2561). *มาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ*. สืบค้น 3 มีนาคม 2567 จาก <https://www.cgd.go.th/cs>.
- กิตติพงษ์ แสนพงษ์. (2552). *การควบคุมภายในที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 3. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร. สืบค้น 3 มีนาคม 2567 จาก https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/SU.the.2009.7.
- น้ำผึ้ง เรืองสุวรรณ. (2562). *ผลของการควบคุมภายในที่มีต่อประสิทธิภาพการใช้จ่ายด้านระบบสารสนเทศทางการบัญชีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ*. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พชร โคตรบุตดี. (2565). *การตรวจสอบภายในกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลโนนสมบูรณ์ จังหวัดขอนแก่น*. วารสารโครงการทวีปัญญาทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ, 1-11.
- พรธิดา สีคำ. (2560). *อิทธิพลของกระบวนการตรวจสอบภายใน และการบริหารความเสี่ยง ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ภัทร ศิรินิรันดร์. (2564). *ประสิทธิภาพระบบการศึกษาและการดำเนินงานโครงการเรียนฟรี 15 ปี*. สืบค้น 10 มีนาคม 2567 จาก <https://library.parliament.go.th/th/node/3830>.
- วรภาพ คำเดชศักดิ์. (2564). *ผลกระทบของการควบคุมภายในที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของสำนักงานศาลยุติธรรม*. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วันเพ็ญ แดงแสน. (2560). *การควบคุมภายในที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา* สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 9(1), 344-357

- สุธิดา เจริญผล. (2562). ผลกระทบของระบบควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงิน ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่บัญชี ในอุตสาหกรรมบริการเขตภาคกลาง. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). สำนักงานเขตพื้นที่ในสังกัด. สืบค้น 25 มกราคม 2567 จาก <https://www.obec.go.th>.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). แนวทางการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). ข้อมูลทางการศึกษา ประจำปี 2566/2 . สืบค้น 5 กุมภาพันธ์ 2567 จาก http://www.bopp.go.th/?page_id=878.
- อุบลกาญจน์ อมรสิน. (2565). การบริหารงบประมาณขององค์การปกครองท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 5(2), 92-103
- Gebreyesus, S. A. (2022). Factors Affecting the Effectiveness of Budget Management In a Case of The Ministry of Financial and Economic Cooperation of Ethiopia. *Pearson journal of social sciences & Humanities*, 7(17), 251-263.
- Omwono, A. G. & Nduruchi, M. G. (2017). Influence of Internal Control Systems on Financial Reporting of Public Secondary School in West Pokot County Kenya. *International Journal of Engineering and Management Invention (IJEMI)*, 1(4), 135-142.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd ed). Tokyo: John Weatherherhill.